

Pääsiäiskauden viidennen viikon tiistai

Kristus nousi kuolleista!

Päivän epistola

(Ap.t. 12: 25 – 13: 12)

”Niinä päivinä kun Barnabas ja Saul olivat toimittaneet avustuksen perille, he lähtivät Jerusalemistä paluumatkalle ja ottivat mukaansa Johanneksen, jota kutsuttiin myös Markukseksi. Antiokian seurakunnassa oli profeettoja ja opettajia: Barnabas ja Simeon, josta käytettiin nimeä Niger, kyreneläinen Lukios, Menahem, joka oli neljännesruhtinas Herodeksen kasvinkumppani, sekä Saul. Kerran, kun he olivat palvelemassa Herraa ja paastoamassa, Pyhä Henki sanoi: ”Erottakaa Barnabas ja Saul minun työhöni, siihen tehtävään, johon minä olen heidät kutsunut.” Niin he paastosivat ja rukoilivat, ja sitten he panivat kätensä näiden kahden päälle ja lähettivät heidät matkaan. Barnabas ja Saul, jotka Pyhä Henki näin oli lähettänyt, tulivat Seleukiaan ja purjehtivat sieltä Kyprokseen. Saavuttuaan Salamiiseen he julistivat Jumalan sanaa juutalaisten synagogissa. Johannes oli mukana heidän apulaisenaan. He kulkivat sitten koko saaren halki Pafokseen saakka. Siellä he tapasivat Barjesus -nimisen juutalaisen miehen, joka oli noita ja väärä profeetta. Tämä oleskeli saaren käskynhaltijan Sergius Pauluksen luona, joka oli viisas mies. Käskynhaltijaa kutsui Barnabaksen ja Saulin luokseen ja halusi kuulla Jumalan sanaa. Mutta tuo tietäjä – sitä hänen toinen nimensä Elymas tarkoittaa – vastusti heitä ja yritti estää käskynhaltijaa tulemasta uskoon. Silloin Saul – eli Paavali – täynnä Pyhää Henkeä katsoi mieheen tiukasti ja sanoi: ”Sinä Paholaisen sikiö, vilpin ja petoksen pesä, sinä kaiken hyvän ja oikean vihollinen! Etkö jo lakkaa vääristämästä Herran suoria teitä! Nyt Herra nostaa kätensä sinua vastaan. Sinä tulet sokeaksi etkä näe aurinkoa ennen kuin määrä on.” Siinä samassa noidan ylle laskeutui synkkä pimeys, ja hän asteli haparoiden sinne tänne ja etsi taluttajaa. Kun käskynhaltija näki, mitä tapahtui, hän ihmetteli Herran opin voimaa ja uskoi.”

Barnabas ja Saul olivat toimittaneet Antiokiasta lähetetyn avustuksen Jerusalemiin. Nyt he palasivat Antiokiaan mukanaan Johannes Markus. Antiokian seurakunnan toimijoista luetellaan kaksi ryhmää, profeetat ja opettajat, sekä näiden nimiä. Barnabas ja Saul ovat tunnettuja, muut jäävät tuntemattomammiksi. Paavali käsittelee Pyhän Hengen antamia armolahjoja ja niistä tulevia tehtäviä kirjeissään (Room. 12: 6-7 ja 1. Kor. 12: 28). Profeettojen ja opettajien tehtävien lisäksi on muitakin Pyhän Hengen armolahjoja. Tekstissä mainittu Menahem oli neljännesruhtinas Herodes Antipan kasvinkumppani.

Sana profeetta tulee kreikan kielestä. Usein se käsitetään ennalta puhumisena eli ennustamisena. Tämä tulkinta kaventaa sanan merkitystä liian paljon. Sanan merkitys kreikaksi on julistaja tai puhuja. Vanhan testamentin profeetat ovat meille tunnetumpia, mutta Uuden testamentin profeetat tuntemattomampia. Heidän tehtävänsä ovat olleet periaatteessa samanlaisia, mutta erojakin on ollut. Profeetan tehtävänä on vastaanottaa Jumalan sana ja julistaa se kansalle. Tehtävään on usein liitetty vaikuttavuus, puhuja on saanut kuulijansa toimimaan Jumalan tahdon mukaisesti. Näin profeetan persoonallisuus vaikutti työhön. Oikeiden profeettojen lisäksi esiintyi myös väärä profeettoja.

Opettajan tehtävä oli olemassa jo Vanhan testamentin aikana. Myöhemmin juutalaisuudessa opettajan tehtävä oli opettaa Mooseksen välittämää lakia oikealla tavalla. Kristittyjen tärkein opettaja on itse Jeesus Kristus. Uuden testamentin opettajien tehtävä oli oikealla tavalla opettaa Jeesuksesta Kristuksesta ja torjua väärää opetusta. Jo ensimmäisellä vuosisadalla oli väärä opettajia. Tunnetuimpia opettajia olivat apostolit.

Ensimmäisenä vuosisatana sekä profeettojen että opettajien tehtävä näkyi seurakunnissa. Voisimme kysyä, että miksi se ei enää näy samalla tavalla? Yksi vastaus on, että Uuden testamentin kirjoitusten syntyminen vakiinnutti opetuksen, eikä yksittäisen profeetan aseman enää tarvitse korostua samalla tavoin kuin aikaisemmin. Profeetan ja opettajan toiminta myös jatkuu edelleen, myös uusina muotoina. Seurakunnissa tapahtuva monipuolinen julistus ja opetus on saman asian eteenpäin viemistä, olipa se suullista tai kirjallista, nykyaikana myös tietotekniikkaa hyväksikäyttävää.

Antiokian seurakunnassa tehtiin lähetystyötä ei-juulalaisten, siis pakanoiden keskuudessa. Sieltä alkoi lähetystyö muualle maailmaan, erityisesti pakanoiden keskuuteen. Luukas kuvaa tilanteen sellaiseksi, että kyse ei ole yhden tai kahden henkilön halusta vaan Pyhän Hengen toiminnasta. Tähän viittaavat sanat ”Pyhä Henki sanoi”.

”Palvelemissa Herraa” viittaa jo jumalanpalvelukseen. ”Niin he paastosivat ja rukoilivat, ja sitten panivat kätensä näiden kahden päälle” tuo mieleen jumalanpalveluksen ja siunauksen antamisen. Näin heidät ”erotettiin” siihen työhön, johon Pyhä Henki oli heidät kutsunut. Tässä kohdassa tulkinnot eri kirkkojen välillä eroavat toisistaan. Läntisen kirkon parissa tätä ei nähdä varsinaisena sakramentaalisena vihkimisenä, mutta ortodoksinen kirkko ymmärtää sen sellaiseksi. Tässä on esillä kaksi mielenkiintoista asiaa. Ensinnäkin Saul, jonka Kristus itse kutsui apostoliksi, vihittään tehtävään. Pelkkä Kristuksen kutsu hänelle ei näytä riittävän. Lisäksi tässä yhteydessä vihittiin kaksi henkilöä samaan tehtävään. Nykyisessä ortodoksisen kirkon käytännössä samaan tehtävään vihittään kerrallaan

vain yksi henkilö.

Kyse on uudesta vaiheesta niin Apostolien tekojen kirjassa kuin Kirkon historiassa. Tästä eteenpäin Apostolien teot kuvaa apostoli Paavalin toimintaa. Nyt Kirkko ei toimi ”vain juutalaisten keskuudessa”, vaan pyrkii viemään sanomaa aktiivisesti ”kaikille maailman kansoille”. Näin alkoi Saulin, pakanain apostoli Paavalin, ensimmäinen lähetysmatka.

Matka alkoi Antiokiasta ensin sen merisatamaan Seleukiaan ja sitten laivalla Salamiiseen, Kyproksen itäosaan. Ryhmässä oli Saul (Paavali), Barnabas ja Johannes (Markus). Tulo Kyprokselle oli luontevaa, sillä se oli Barnabaan kotiseutu (vrt. Ap.t. 4: 36). ”He julistivat Jumalan sanaa juutalaisten synagogissa.” Kyproksella asui tuolloin paljon juutalaisia. Kaksi asiaa on huomattava Saulin eli Paavalin toiminnassa. Ensinnäkin hän etupäässä julisti kaupungeissa. Se on luonnollista, työllä oli paremmat onnistumisen mahdollisuudet, kun kuulijoita oli paljon. Toiseksi hän aloitti uudessa kaupungissa aina juutalaisten synagogista. Sekin oli luonnollista, juutalaiset tunsivat Vanhan testamentin ja sen profetiat. Saulin tarvitsi vain todeta, että Jeesus on Messias, ja silloin periaatteessa synagogassa olevat ymmärsivät, mistä oli kysymys. Jos uskoa ei siellä vastaanotettu, niin sitten Saul siirtyi ei-juutalaisten keskuuteen julistamaan hyvää sanomaa. Salamiksesta he kulkivat saaren länsiosaan Pafoksen kaupunkiin. Täällä saaren käskynhaltija Sergius Paulus kutsui Saulin luokseen.

”Silloin Saul – Paavali” kertoo toisen nimen käyttöönotosta. Tämä ei johdu käskynhaltijasta Sergius Pauluksesta. Monilla hellenistijuutalaisilla on kaksi nimeä, roomalainen tai kreikkalainen virallinen nimi ja sitten juutalainen nimi, jota käytettiin arkiyhteyksissä. Nimien valintaan saattoi vaikuttaa niiden yhteensopivuus, vertaa Saul – Paul. Nyt juutalainen nimi saa vähitellen väistyä, kun Paavali toimii enemmän ei-juutalaisten keskuudessa. Toinen syy käyttää nimeä Paavali, oli nimen merkitys: ”vähäinen, pieni”. Näin Saul on voinut osoittaa nöyryytensä.

Barjesus oli juutalainen noita ja väärä profeetta, joka vaikutti käskynhaltijaan. Paavalin toiminnan takia hänestä tulee sokea. Paavalin sanoissa on kohta: ”etkä näe aurinkoa ennen kuin määrä on”. Tämä voisi viitata siihen, että kyseessä on katumuksen aika, ei rangaistus.

Nähdessään tämän käskynhaltija Sergius Paulus tuli uskoon. Hän on ensimmäinen merkittävä kristityksi kääntynyt Rooman viranomainen.

Päivän evankeliumi

(Joh. 8: 51 – 59)

”Herra sanoi luokseen tulleille juutalaisille: ”Totisesti, totisesti: joka pitää kiinni minun sanastani, ei milloinkaan näe kuolemaa.” Juutalaiset sanoivat hänelle: ”Nyt asia on selvä: sinussa on paha henki. Abraham on kuollut, samoin profeetat, mutta sinä sanot: Joka pitää kiinni minun sanastani, ei milloinkaan kohtaa kuolemaa. Sinäkö muka olet suurempi kuin isämme Abraham? Hän on kuollut, ja niin ovat kuolleet myös profeetat. Mikä sinä luulet olevasi?” Jeesus vastasi: ”Jos minä itse kirkastan kunniani, se kunnia ei ole minkään arvoinen. Mutta minun kunniani kirkastaa Isä, hän, jota te sanotte omaksi Jumalaksenne. Te ette ole oppineet tuntemaan häntä, mutta minä tunnen hänet. Jos sanoisin, etten tunne, olisin valehtelija niin kuin te. Mutta minä tunnen hänet ja pidän kiinni hänen sanastaan. Teidän isänne Abraham iloitsi siitä, että saisi nähdä minun päiväni. Hän näki sen ja riemuitsi.” Juutalaiset sanoivat hänelle: Et ole edes viidenkymmenen ja olet muka nähnyt Abrahamin!” Jeesus vastasi: ”Totisesti, totisesti: jo ennen kuin Abraham syntyi – minä olin.” Silloin he alkoivat poimia kiviä heittääkseen niillä häntä, mutta Jeesus poistui heidän näkyvistään ja lähti temppelistä.”

Tämän päivän evankeliumi jatkaa siitä, mihin edellispäivän evankeliumi päättyi toistaen eilisen evankeliumin viimeisen jakeen. Kertomuksen alku muistuttaa meitä siitä muutoksesta, mikä tapahtui samarialaiselle naiselle kaivolla.

Juutalaiset eivät ymmärrä, mitä Jeesus tarkoittaa sanoessaan: ”joka pitää kiinni minun sanastani, ei milloinkaan näe kuolemaa.” Juutalaisille kuolema merkitsi fyysistä kuolemaa. Nyt Jeesus ei puhu fyysisestä kuolemasta, vaan hengellisestä kuolemasta. Me kaikki kuolemme fyysisesti. Hengellinen kuolema on eroa Jumalasta. ”Pitää kiinni minun sanastani” on samanaikaisesti Jeesuksen opetuksen vastaanottamista ja sen mukaista elämää. Jos me elämme Jeesuksen opetuksen mukaisesti, me pysymme Jumalan yhteydessä. Silloin me emme hengellisesti kuole.

Juutalaiset eivät ymmärrä Jeesuksen puhetta. Heidän mukaansa Jeesuksessa on paha henki, koska Hän puhuu järjettömyyksiä. Juutalaisen ajattelun mukaan Abraham ja profeetat noudattivat Jumalan opetusta ja kuolivat. Nyt Jeesus sanoo: ”joka pitää kiinni minun sanastani, ei milloinkaan kuole”. Näin juutalaiset tulevat siihen johtopäätökseen, että Jeesus väittää olevansa suurempi kuin Abraham tai profeetat. He kysyvät Jeesukselta: ”Sinäkö muka olet suurempi kuin isämme Abraham?”

Jeesus ei vastaa suoraan esitettyyn kysymykseen. Hän toteaa, että ”minun kunniani kirkastaa Isä, hän, jota te sanotte omaksi Jumalaksenne.” Kristuksen kirkastuminen on nähtävänä pidempänä tapahtumaketjuna. Se alkaa jo Vanhassa testamentissa profeettojen ennustaessa Hänestä. Se tapahtuu

Hänen opetuksessaan ja toiminnassaan. Kirkastuminen näkyy oikein hyvin Kristuksen kasteessa Pyhän Hengen laskeutuessa Häneen kyyhkysen muodossa ja Isän äänen todistaessa Pojastaan. Viimein se toteutuu Hänen kuolemassaan ja ylösnouseumuksessaan. Isä kirkastaa Pojan. Jeesus myös toteaa, että Hän tuntee Jumalan, mutta Hänen vastustajansa eivät tunne. Sitten Jeesus syyttää juutalaisia valehtelijoiksi.

”Teidän isänne Abraham iloitsi” viittaa Ensimmäiseen Mooseksen kirjaan, jossa Abraham naurahti: ”Abraham heittäytyi kasvoilleen, mutta naurahti, sillä hän ajatteli: ”Voiko satavuotiaalle miehelle muka syntyä lapsia, ja voisiko Saara, joka on yhdeksänkymmenen, vielä synnyttää?” (17: 17). Abrahamin ilo liittyi hänen poikansa Iisakin tulevaan syntymiseen, mutta juutalaisessa traditiossa sille voitiin antaa merkitys ilosta, mikä liittyy tulevaan Messiaaseen.

Abrahamin ilo voi liittyä iloon tulevasta pelastuksesta. Kertomus siitä, kuinka Abraham aikoi toimittaa Jumalan vaatimuksesta Iisakin uhraaminen, jonka lopulta enkeli esti (1. Moos. 22: 1 – 19), Kirkko ymmärtää ennusmerkiksi Kristuksen uhrista. Abraham isänä aikoo vapaaehtoisesti uhrata poikansa, tämän Jumala Isä suoritti uhraamalla Poikansa. ”Abraham iloitsi siitä, että saisi nähdä minun päiväni” voitaisiin ymmärtää kahdella eri tavalla. Se merkitsee joko Kristuksen maanpäällisen toiminnan koko aikaa tai Hänen ristiinnaulitsemistaan ja ylösnousemistaan.

Juutalaiset eivät edelleenkään ymmärrä Jeesuksen puhetta: ”Et ole edes viidenkymmenen ja olet muka nähnyt Abrahamin.” Jeesuksen ikä oli todennäköisesti kolmekymmentäkolme vuotta. Voi olla, että viisikymmentä oli vain ajatus, jolla ilmaistaan ihmisen ikä jollain tavoin. Toiset huomauttavat, että se voisi viitata juutalaisten riemuvuoteen (3. Moos. 25), jota vietettiin viidenkymmenen vuoden välein. Riemuvuonna maa sai levätä, orjia vapautettiin, velkoja annettiin anteeksi. Siihen liittyi myös Messias -odotuksia. Jeesus itse luettuaan riemuvuodesta synagogassa totesi: ”Tänään, teidän kuultenne, on tämä kirjoitus käynyt toteen” (Luuk. 4: 16 - 21)

”Totisesti, totisesti: jo ennen kuin Abraham syntyi – minä olin.” Juutalaiset suuttuivat tästä lauseesta. ”Minä olen” on Jumalan nimi. Hänellä ei ole alkua eikä loppua, Hän on aina olemassa. Jeesus ilmaisee tässä jumaluutensa. Juutalaiset eivät tunnusta Häntä Messiaaksi, vaan ymmärtävät Hänen tekevänsä itsestään Jumalan. Jumalanpilkan takia he aikoivat kivittää Jeesuksen. ”Mutta Jeesus poistui heidän näkyvistään ja lähti temppelistä.”